

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN VIỆT DŨNG

**NGHIÊN CỨU, PHÂN TÍCH VAI TRÒ
CỦA LÃNH ĐẠO CẤP CƠ SỞ VÀ NGƯỜI DÂN
TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI
TẠI HUYỆN YÊN SƠN, TỈNH TUYÊN QUANG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

THÁI NGUYÊN - 2015

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN VIỆT DŨNG

**NGHIÊN CỨU, PHÂN TÍCH VAI TRÒ
CỦA LÃNH ĐẠO CẤP CƠ SỞ VÀ NGƯỜI DÂN
TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI
TẠI HUYỆN YÊN SƠN, TỈNH TUYÊN QUANG**

Ngành: Phát triển nông thôn

Mã số: 60 62 01 16

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS DƯƠNG VĂN SƠN

THÁI NGUYÊN - 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa được sử dụng để bảo vệ học hàm, học vị nào.

Tôi xin cam đoan: Mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn, các thông tin trích dẫn trong luận văn này đã đều được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, ngày 30 tháng 8 năm 2015

Tác giả luận văn

Nguyễn Việt Dũng

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian nghiên cứu và thực hiện luận văn này, tôi đã nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình của các cơ quan, các tổ chức và các cá nhân. Tôi xin bày tỏ lời cảm ơn sâu sắc nhất tới tất cả các tập thể, cá nhân đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong suốt quá trình thực hiện nghiên cứu luận văn này.

Trước hết tôi xin trân trọng cảm ơn Ban Giám hiệu Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên, Phòng Quản lý và đào tạo sau đại học của nhà trường, khoa kinh tế phát triển nông thôn cùng các thầy cô giáo, những người đã trang bị kiến thức cho tôi trong suốt quá trình học tập.

Với lòng biết ơn chân thành và sâu sắc nhất, tôi xin trân trọng cảm ơn thầy giáo, PGS.TS. Dương Văn Sơn, người đã trực tiếp chỉ bảo, hướng dẫn khoa học và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình nghiên cứu, hoàn thành luận văn này.

Tôi xin trân trọng gửi lời cảm ơn đến các đồng chí lãnh đạo huyện Yên Sơn; Ban quản lý xây dựng nông thôn mới huyện; Phòng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn huyện, cùng các phòng, ban, ngành khác của huyện; lãnh đạo các xã Kim Phú, Chân Sơn, Trung Môn là xã tôi đang công tác thuộc huyện Yên Sơn đã giúp đỡ tôi về thông tin, số liệu trong suốt quá trình thực hiện nghiên cứu luận văn. Nhân dịp này, tôi cũng xin được bày tỏ lời cảm ơn đến 3 sinh viên lớp KTNN khóa 43 của Khoa Kinh tế & PTNT đã cùng tôi tham gia thu thập số liệu tại các xã nghiên cứu.

Thái Nguyên, ngày 30 tháng 8 năm 2015

Tác giả luận văn

Nguyễn Việt Dũng

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC NHỮNG TỪ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC BẢNG	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	4
3. Ý nghĩa của đề tài.....	4
Chương 1. TỔNG QUAN TÀI LIỆU NGHIÊN CỨU	6
1.1. Cơ sở khoa học của đề tài	6
1.1.1. Khái niệm phát triển nông thôn.....	6
1.1.2. Mô hình phát triển nông thôn mới.....	7
1.2. Cơ sở lý luận của đề tài	9
1.2.1. Sự cần thiết của chương trình xây dựng nông thôn mới.....	9
1.2.2. Căn cứ pháp lý xây dựng nông thôn mới	10
1.2.3. Vai trò của lãnh đạo cấp cơ sở và người dân trong việc tham gia xây dựng mô hình nông thôn mới	12
1.3. Cơ sở thực tiễn	18
1.3.1. Tình hình xây dựng nông thôn mới của một số nước điển hình trên thế giới.....	18
1.3.2. Tình hình xây dựng nông thôn mới ở Việt Nam và bài học kinh nghiệm.....	22
Chương 2. ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	31
2.1. Đối tượng, địa điểm và phạm vi nghiên cứu	31
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu	31
2.1.2. Địa điểm nghiên cứu.....	31
2.1.3. Phạm vi nghiên cứu.....	31
2.2. Nội dung nghiên cứu.....	32
2.2.1. Điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội của địa bàn nghiên cứu	32

2.2.2. Vai trò, nhận thức, hiểu biết của lãnh đạo cấp cơ sở và người dân trong xây dựng nông thôn mới tại địa bàn nghiên cứu thuộc huyện Yên Sơn, tỉnh Tuyên Quang	32
2.2.3. Khó khăn, thuận lợi và giải pháp nâng cao hiệu quả xây dựng nông thôn mới huyện Yên Sơn	32
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	32
2.3.1. Phương pháp thu thập thông tin	32
2.3.2. Phương pháp xử lý thông tin.....	35
2.3.3. Phương pháp phân tích.....	36
2.4. Hệ thống chỉ tiêu phân tích	36
2.4.1. Nhóm chỉ tiêu phản ánh tình hình chung	36
2.4.2. Nhóm chỉ tiêu phản ánh vai trò cán bộ lãnh đạo cấp cơ sở và sự tham gia của người dân trong xây dựng nông thôn mới	37
2.4.3. Các nhóm chỉ tiêu nghiên cứu sự huy động nguồn vốn (tiền, ngày công).....	37
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN.....	39
3.1. Mô tả địa bàn nghiên cứu có liên quan đến xây dựng nông thôn mới.....	39
3.1.1. Huyện Yên Sơn	39
3.1.2. Khái quát chung 3 xã điểm nghiên cứu	40
3.2. Vai trò, nhận thức của lãnh đạo cơ sở và người dân trong xây dựng nông thôn mới	44
3.2.1. Vai trò lãnh đạo cơ sở trong xây dựng nông thôn mới	44
3.2.2. Vai trò và hiểu biết của người dân trong xây dựng nông thôn mới	48
3.2.3. Sự hiểu biết của người dân về chủ trương chính sách xây dựng nông thôn mới....	53
3.2.4. Sự trao đổi thông tin của lãnh đạo cấp cơ sở với các hộ dân về chương trình xây dựng nông thôn mới	59
3.3. Vai trò đóng góp của người dân trong xây dựng nông thôn mới.....	64
3.3.1. Tuyên truyền vận động xây dựng nông thôn mới.....	64
3.3.2. Sự tham gia của người dân trong xây dựng nông thôn mới	67
3.3.3. Vai trò của người dân tham gia giám sát xây dựng nông thôn mới.....	72
3.3.4. Vai trò của người dân trong việc tham gia công tác quản lý tài sản chung của thôn	73

3.3.5. Vai trò của người dân được thể hiện qua đóng góp của họ trong xây dựng nông thôn mới	75
3.3.6. Đánh giá của người dân về kết quả xây dựng nông thôn mới.....	80
3.4. Thuận lợi, khó khăn và giải pháp nâng cao hiệu quả xây dựng nông thôn mới	84
3.4.1. Thuận lợi.....	84
3.4.2. Khó khăn.....	85
3.4.3. Giải pháp nâng cao hiệu quả xây dựng nông thôn mới	88
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	94
1. Kết luận.....	94
2. Kiến nghị.....	95
TÀI LIỆU THAM KHẢO	97

DANH MỤC NHỮNG TỪ VIẾT TẮT

BCH	: Ban chấp hành
HĐND	: Hội đồng nhân dân
LHPN	: Liên hiệp phụ nữ
MTQG	: Mục tiêu quốc gia
NTM	: Nông thôn mới
TNCS HCM	: Thanh niên cộng sản Hồ Chí Minh
UBMTTQ	: Ủy ban mặt trận tổ quốc
XD	: Xây dựng
XNTM	: Xí nghiệp thương mại

DANH MỤC BẢNG

Bảng 3.1. Hộ điều tra theo xã và phân loại kinh tế hộ.....	49
Bảng 3.2. Hộ điều tra theo nghề nghiệp	50
Bảng 3.3. Một số thông tin chung về hộ điều tra.....	51
Bảng 3.4. Hiểu biết của hộ về xây dựng nông thôn mới ở địa phương	55
Bảng 3.5. Hiểu biết của người dân về NTM qua các kênh thông tin.....	57
Bảng 3.6. Trao đổi thông tin của hộ về XD NTM với cán bộ lãnh đạo cơ sở	61
Bảng 3.7. Đánh giá của hộ dân về sự cần thiết trong xây dựng nông thôn mới.....	62
Bảng 3.8. Tuyên truyền vận động người dân tham gia xây dựng nông thôn mới ..	65
Bảng 3.9. Các hình thức tuyên truyền xây dựng nông thôn mới	66
Bảng 3.10. Lý do tham gia của người dân trong xây dựng nông thôn mới.....	68
Bảng 3.11. Mức độ tham gia ý kiến của người dân trong xây dựng nông thôn mới	69
Bảng 3.12. Ý thức của người dân tham gia xây dựng nông thôn mới	70
Bảng 3.13. Vai trò của người dân tham gia giám sát xây dựng nông thôn mới.....	72
Bảng 3.14. Vai trò của người dân trong quản lý tài sản chung của thôn	73
Bảng 3.15. Hình thức đóng góp trong xây dựng nông thôn mới	75
Bảng 3.16. Đóng góp bằng tiền mặt xây dựng nông thôn mới.....	76
Bảng 3.17. Đóng góp xây dựng nông thôn mới bằng tiền mặt theo nghề nghiệp của hộ	77
Bảng 3.18. Đóng góp bằng ngày công theo nghề nghiệp chủ hộ.....	78
Bảng 3.19. Đóng góp của các hộ dân trong xây dựng nông thôn mới bằng ngày công theo các xã nghiên cứu	79
Bảng 3.20. Đánh giá của người dân về kết quả xây dựng nông thôn mới.....	82
Bảng 3.21. Khó khăn khi xây dựng nông thôn mới	85
Bảng 3.22. Khó khăn về lao động	87

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Ở Việt Nam, nông thôn là nơi sinh sống của một bộ phận dân cư chủ yếu làm việc trong lĩnh vực nông nghiệp. Nước ta hiện nay vẫn là một nước nông nghiệp với hơn 70% dân cư đang sống ở nông thôn. Phát triển nông nghiệp nông thôn đã, đang và sẽ là mối quan tâm hàng đầu, có vai trò quyết định đối với việc ổn định kinh tế xã hội đất nước. Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ X của Đảng xác định mục tiêu xây dựng nông thôn mới là: *“Xây dựng nông thôn mới ngày càng giàu đẹp, dân chủ, công bằng, văn minh, có cơ cấu kinh tế hợp lý, quan hệ sản xuất phù hợp, kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội phát triển ngày càng hiện đại”*

Quán triệt Nghị quyết Đại hội X, Hội nghị Trung Ương lần thứ Bảy (khóa X) ra Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 5 tháng 8 năm 2008 đã nêu một cách tổng quát về mục tiêu, nhiệm vụ cũng như phương thức tiến hành quá trình xây dựng nông thôn mới trong giai đoạn hiện nay, phù hợp với điều kiện thực tiễn phát triển của đất nước. Quan điểm đó của Đảng là sự kế thừa và phát huy những bài học kinh nghiệm lịch sử về phát huy sức mạnh toàn dân, huy động mọi nguồn lực để tạo ra sức mạnh tổng hợp xây dựng nông thôn mới.

Xây dựng nông thôn mới để thực hiện cuộc cách mạng và cuộc vận động lớn cộng đồng dân cư ở nông thôn đồng lòng xây dựng thôn, xã, gia đình của mình khang trang, sạch đẹp; phát triển sản xuất toàn diện (nông nghiệp, công nghiệp, dịch vụ); có nếp sống văn hoá, môi trường và an ninh nông thôn được đảm bảo; thu nhập, đời sống vật chất, tinh thần của người dân được nâng cao.

Do kết cấu hạ tầng nội thôn (điện, đường, trường, trạm, chợ, thủy lợi, còn nhiều yếu kém, vừa thiếu, vừa không đồng bộ); nhiều hạng mục công trình đã xuống cấp, tỷ lệ giao thông nông thôn được cứng hoá thấp; giao thông nội đồng ít được quan tâm đầu tư; hệ thống thủy lợi cần được đầu tư nâng cấp; chất lượng lưới điện nông thôn chưa thực sự an toàn; cơ sở vật chất về giáo dục, y tế, văn hoá còn rất hạn chế, mạng lưới chợ nông thôn chưa được đầu tư đồng bộ, trụ sở xã nhiều nơi